

Barbara Przychodzeń, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

Uczenie się i jego rezultat w świetle wyników badania uwarunkowań osiągnięć uczniów na sprawdzianie w 2006 roku – analiza porównawcza dwóch szkół o różnych wynikach sprawdzianu*

Wprowadzenie

Na mocy porozumienia dyrektora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku i Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty wiosną 2006 roku w ramach projektu: „Podnoszenie skuteczności kształcenia” przeprowadzono badanie uwarunkowań wyników sprawdzianu na terenie wszystkich gmin dwóch powiatów PI i PII. Uczniowie z tych powiatów uzyskiwali od kilku lat różniące się wyniki sprawdzianu – z powiatu PI wyżej średnie i średnie, z powiatu PII niskie.

Głównym celem badania szóstoklasistów było ustalenie związku wybranych czynników kontekstowych z rezultatami sprawdzianu.

Zebrane dane miały przyczynić się do rozpoznania obszarów wymagających podjęcia wspólnych działań nadzoru pedagogicznego oraz samorządu terytorialnego mających na celu systematyczne podnoszenie stopnia osiągnięć uczniów kończących szkołę podstawową.

Jedną z metod badania stanowiła ankieta. Kwestionariusze wypełniło 1205 szóstoklasistów, 61 wychowawców klas i 43 dyrektorów szkół podstawowych. W większość pytań kwestionariuszowych wykorzystano skalę Likerta. Jej stopniom przypisano następujące cyfry:

Tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Nie
5	4	3	2	1

Wskaźnik akceptacji danego stwierdzenia przyjmuje wartości od 1 (100% odpowiedzi „Nie”) do 5 (100% odpowiedzi „Tak”) (Tabela 1.).

Tabela 1. Interpretacja wartości wskaźnika akceptacji

Przedział wartości	Interpretacja wskaźnika
4,6 – 5,0	bardzo wysoki
4,1 – 4,5	wysoki
3,6 – 4,0	wyżej zadowolający
3,1 – 3,5	zadowolający
2,1 – 3,0	niżej zadowolający
1,6 – 2,0	niski
1,0 – 1,5	bardzo niski

Analizując wyniki badania szukano odpowiedzi na trzy pytania:

1. Jak organizacja pracy szkoły wpływa na wyniki sprawdzianu?
2. Jak organizacja i przebieg procesu kształcenia wpływają na wyniki sprawdzianu?
3. Jak cechy indywidualne i środowisko życia ucznia wpływają na osiągnięcia edukacyjne, a w szczególności na wyniki sprawdzianu?

Realizatorów badania wspierał Prof. dr hab. Bolesław Niemierko, który był recenzentem projektu, narzędzi badawczych i raportu z badania. Wyniki badania zostały zaprezentowane 28 marca 2007 roku w Bydgoszczy na konferencji „Ocena i projektowanie systemu podnoszenia jakości kształcenia w województwie kujawsko-pomorskim”. W wygłoszonym referacie Profesor zwrócił uwagę na dwa aspekty kształcenia: emocjonalno-motywacyjny i poznawczy. W podsumowaniu m.in. podkreślił, że „skuteczność kształcenia zależy od jakości działania edukacyjnego w obydwu aspektach”.

W niniejszym opracowaniu prezentuję wybrane fragmenty badania obejmujące studium przypadku dwóch szkół podstawowych usytuowanych w miastach liczących do 20 tysięcy mieszkańców, które uzyskały różne wyniki sprawdzianu – Szkoła X z powiatu PI i Szkoła Y z powiatu PII. Do sprawdzianu w 2006 roku przystąpiło w szkole pierwszej 130 uczniów z pięciu klas szóstych (A, B, C, D, E) a w drugiej – 69 z trzech klas (A, B, C).

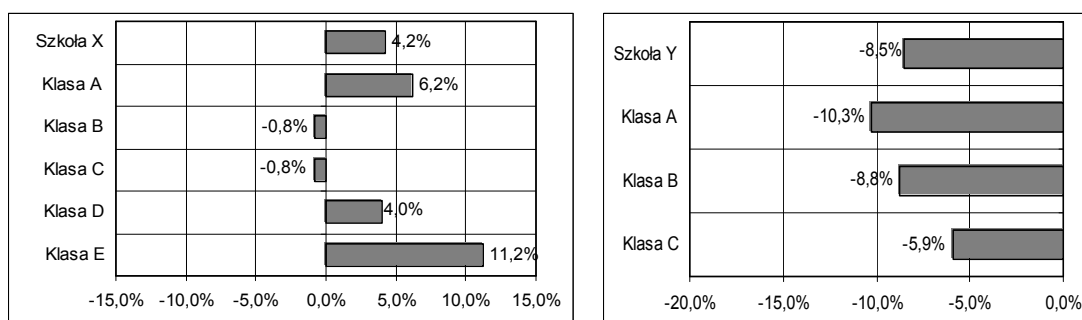
Wyniki sprawdzianu

W Tabeli 2. przedstawiono wyniki sprawdzianu analizowanych szkół w 2006 roku.

Tabela 2. Średnie wyniki sprawdzianu analizowanych szkół w 2006 roku

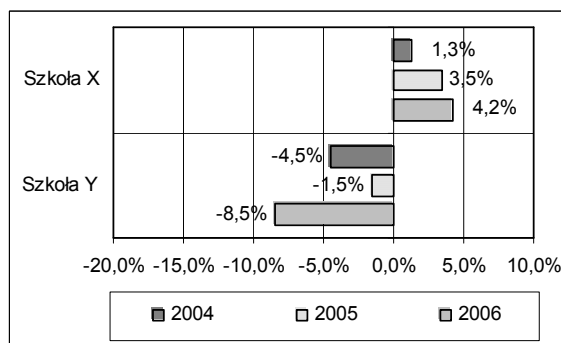
Szkoła X - wyniki w			Szkoła Y - wyniki w		
punktach	procentach	staninach	punktach	procentach	staninach
27,0	67,5	6	21,9	54,8	3

Na sprawdzianie w 2006 roku średni wynik szóstoklasistów w kraju wyniósł 25,3 pkt (63,3%). Wyrażone w procentach wyniki sprawdzianu porównywanych szkół (Rysunek 1.) różnią się o 12,7 punktów procentowych. Pomiedzy klasą E ze Szkoły X a klasą A ze Szkoły Y różnica ta wynosi aż 21,5 punktów procentowych.

Rysunek 1. Różnice wyników sprawdzianu (w skali procentowej) porównywanych szkół i krajowych w 2006 r.

Na Rysunku 2. przedstawiono różnice wyników sprawdzianów w ostatnich trzech latach w badanych szkołach w odniesieniu do wyników krajowych. Wyrażone w procentach wyniki sprawdzianu są najbardziej zróżnicowane w 2006 roku.

Rysunek 2. Różnice wyników sprawdzianów (w skali procentowej) porównywanych szkół i krajowych w latach 2004-2006

W Tabeli 3. przedstawiono rozkład wyników sprawdzianu w 2006 roku w analizowanych szkołach na skali staninowej.

Tabela 3. Procentowy rozkład wyników zdających na skali staninowej

Numer stanina	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Szkoła X	0,8	4,6	10,0	19,2	23,1	16,2	13,1	9,2	3,8
Szkoła Y	7,2	7,2	23,2	20,3	21,7	14,5	1,4	2,9	1,4

Odpowiedzi uczniów na niektóre stwierdzenia w kwestionariuszu zostały przeanalizowane w trzech grupach ze względu na uzyskany wynik sprawdzianu:

- grupa N – uczniowie o wynikach w staninach 1. – 3. (od 0 do 18 pkt)
- grupa Ś – uczniowie o wynikach w staninach 4. – 6. (od 19 do 33 pkt)
- grupa W – uczniowie o wynikach w staninach 7. – 9. (od 34 do 40 pkt).

W Szkole X w grupie W znalazło się 34 (26,1%) uczniów, w grupie N – 20 (15,4%), natomiast w Szkole Y w grupie W było tylko 4 (5,7%), a w grupie N – aż 26 (37,6%) uczniów. W Szkole X było o 20,4% więcej szóstoklasistów o wysokich wynikach (staniny 7.– 9.) niż w Szkole Y. Porównanie procentowej liczebności grup W i N w badanych szkołach w województwie kujawsko-pomorskim i w kraju przedstawiono w Tabeli 4.

Tabela 4. Odsetek uczniów o wysokich i niskich wynikach sprawdzianu w 2006 roku w badanych szkołach w województwie kujawsko-pomorskim i w kraju

Wynik	Procent wyników			
	Szkoła X	Szkoła Y	Woj. kuj.-pom.	Kraj
W	26,1%	5,7%	16,6%	21,1%
N	15,4%	37,6%	29,2%	23,8 %

Podjęto próbę ustalenia przyczyn tak dużego zróżnicowania wyników sprawdzianu, analizując szczegółowe dane uzyskane z badania dotyczącego dwóch szkół. Podstawą do analizy były dane z ankiet wypełnione przez wszystkich uczniów ze Szkoły X i Szkoły Y oraz dane z ankiet ośmiu wychowawców klas i dwóch dyrektorów szkół.

Przytoczone w opracowaniu przykłady wypowiedzi respondentów zostały zapisane kursywą. Fragmenty wypowiedzi różnych osób oddzielono średnikami.

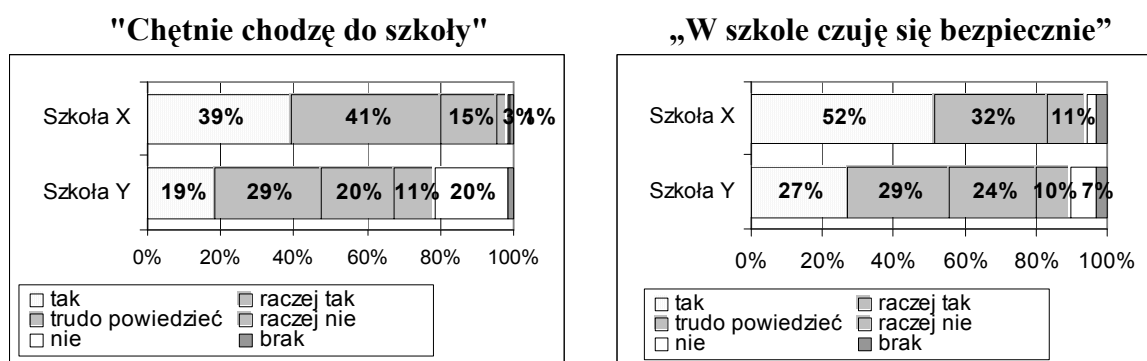
Oto wybrane fragmenty odpowiedzi na jedno z kluczowych pytań sformułowanych w projekcie badania:

Jak organizacja i przebieg procesu kształcenia wpływają na wyniki sprawdzianu?

Atmosfera pracy szkoły

W Szkole X szóstoklasiści chętniej chodzili do szkoły (o 33% więcej odpowiedzi „Tak” i „Raczej tak”) w porównaniu do ich rówieśników ze Szkoły Y. Co piąty uczeń ze Szkoły Y niechętnie chodził do szkoły. W Szkole X szóstoklasiści czuli się bezpiecznej (o 27% więcej odpowiedzi „Tak” i „Raczej tak”) w porównaniu z uczniami ze Szkoły Y. Czterech (3,1%) uczniów ze Szkoły X i dwunastu (17,1%) uczniów ze Szkoły Y przekazało odmienną opinię na temat poczucia bezpieczeństwa w szkole (suma odpowiedzi „Raczej nie” i „Nie”) (Rysunek 3.).

Wartości wskaźnika akceptacji stwierdzeń dotyczących atmosfery w Szkole X były wysokie (4,1 i 4,3). Natomiast w Szkole Y wartości wskaźnika akceptacji dotyczące chęci chodzenia do szkoły były zadowalające (3,1), a poczucia bezpieczeństwa w niej (3,6) – wyżej zadowalające.

Rysunek 3. Rozkłady odpowiedzi uczniów na wybrane stwierdzenia dotyczące atmosfery w badanych szkołach

Podjęto próbę porównania odpowiedzi na pytania dotyczące atmosfery panującej w szkole udzielone przez uczniów z grupy N. W Szkole X w grupie 20 uczniów osiągających wyniki sprawdzianu do 18 punktów 71,5% uczniów (suma odpowiedzi „Tak” i „Raczej tak”) chętnie chodziło do szkoły i 90,4% czuło się w niej bezpiecznie.

Spośród 26 uczniów z grupy N w Szkole Y – 46,1% (suma odpowiedzi „Tak” i „Raczej tak”) chętnie chodziło do szkoły i 69,2% czuło się w niej bezpiecznie.

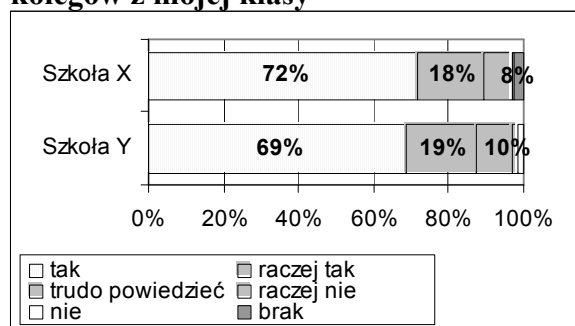
W ankiecie pytano uczniów o wzajemne relacje pomiędzy nimi. Większość badanych lubiła przebywać wśród koleżanek i kolegów ze swojej klasy. W Szkole X wartość wskaźnika akceptacji była bardzo wysoka (4,6), a w Szkole Y – wysoka (4,5). Uczniowie w obu szkołach mogli liczyć na pomoc koleżanek i kolegów – wartość wskaźnika akceptacji była wysoka (4,3 – w Szkole X i 4,2 – w Szkole Y).

Dzieci lubili swoich wychowawców. Na pytanie dotyczące właściwych relacji pomiędzy uczniami i wychowawcami klas 96,2% uczniów w Szkole X wskazało odpowiedzi „Tak” i „Raczej tak” (wartość wskaźnika akceptacji była bardzo wysoka – 4,8) i odpowiednio 80,0% w Szkole Y (wartość wskaźnika akceptacji wysoka – 4,3).

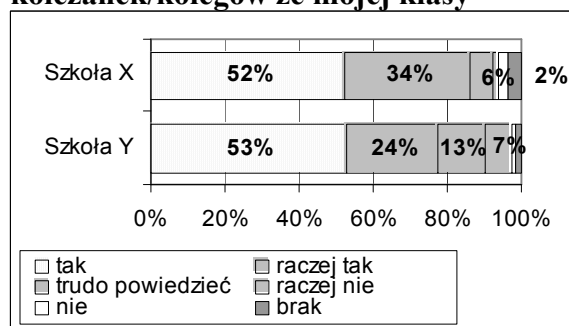
Na podstawie tych danych, można wnioskować, że atmosfera panująca w Szkole X mogła bardziej sprzyjać osiągnięciu lepszych wyników sprawdzianu.

Na Rysunku 4. przedstawiono rozkłady odpowiedzi uczniów na wybrane stwierdzenia dotyczące relacji pomiędzy uczniami.

„Lubię przebywać wśród koleżanek i kolegów z mojej klasy”

"Mogę liczyć na pomoc koleżanek/kolegów ze mojej klasy"

Rysunek 4. Rozkłady odpowiedzi na wybrane stwierdzenia dotyczące relacji pomiędzy uczniami w badanych szkołach

Przebieg procesu kształcenia w opinii uczniów

Uczniowie wskazywali przedmioty, z których lekcje najczęściej były dla nich interesujące oraz przedmioty, na których najczęściej pracowali w grupach. Najwięcej ankietowanych ze Szkoły X uznało za interesujące lekcje przyrody (53,8% wskazań) i języka polskiego (53,1% wskazań). Zdaniem 61,4% uczniów ze Szkoły Y najczęściej interesujące były lekcje przyrody, a dla jednej trzeciej uczniów – lekcje języka polskiego.

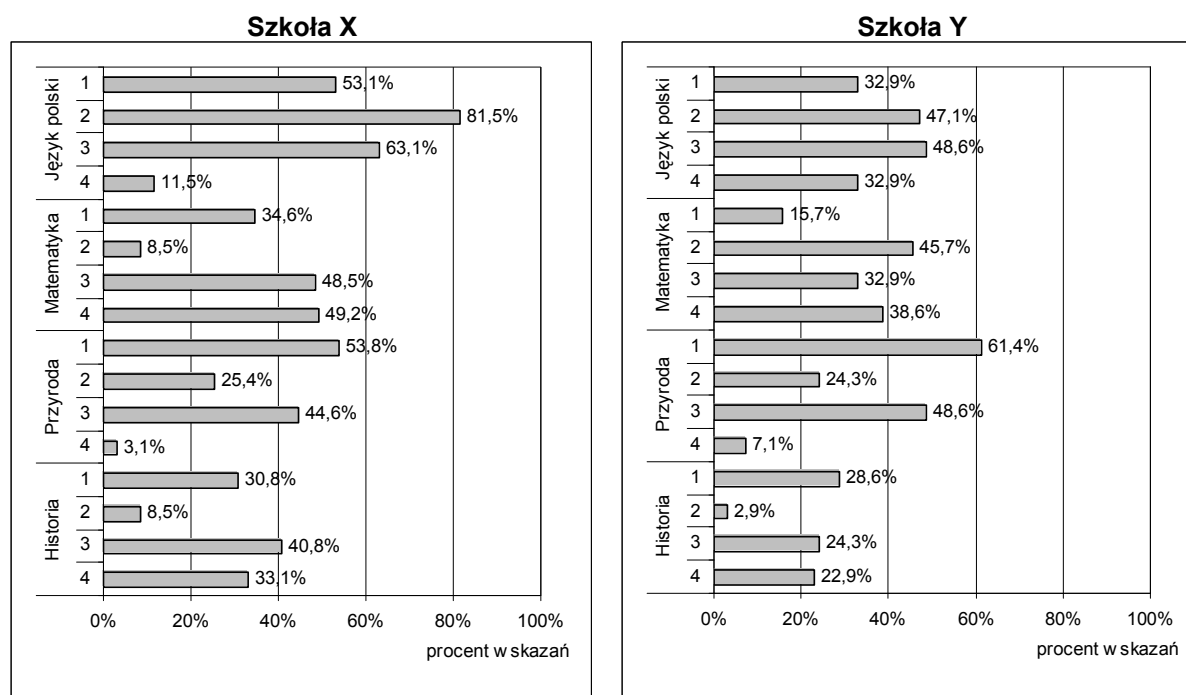
Większość ankietowanych w Szkole X (81,5%) stwierdziła, że pracowali w grupach na lekcjach języka polskiego. Najczęściej wykorzystano tę metodę pracy w klasie D – 95,0% wskazań, a najrzadziej w klasie C – 50,0% (najniższy wynik sprawdzianu). Rówieśnicy ze Szkoły Y rzadziej pracowali w grupach na lekcjach języka polskiego (47,1%), ale częściej stosowano tę metodę na lekcjach matematyki 45,7%. Przeważała ona w klasie C (90,0% wskazań), która uzyskała wyższy wynik sprawdzianu. Zatem można sądzić, że nauczyciele Szkoły X prawdopodobnie częściej stosowali aktywizujące metody nauczania. Związek tych metod z wynikami sprawdzianu jest prosty w przypadku języka polskiego.

Częste zrozumienie tego, co tłumaczył nauczyciel na przedmiotach objętych sprawdzianem, deklarowało około 50% szóstoklasistów ze Szkoły X i około 37% ze Szkoły Y. Uczniowie ze Szkoły X najczęściej rozumieli wyjaśnienia nauczyciela języka polskiego (63,1%), głównie z klasy E (90%). Więcej uczniów Szkoły X niż Szkoły Y stwierdziło, że rozumie tłumaczenia nauczyciela na lekcjach języka polskiego (o ponad 14%), matematyki (o ponad 15%) i historii (o ponad 16%). Opinie uczniów dotyczące zrozumienia tego, co tłumaczyli nauczyciele, nie zawsze znajdują odzwierciedlenie w łatwości radzenia sobie z odrabianiem prac domowych z poszczególnych przedmiotów. Najmniej ankietowanych sygnalizowało problemy z pracami domowymi z przyrody

(3,1% w Szkole X i 7,1% w Szkole Y), a najczęściej z matematyki (49,2% w Szkole X i 38,6% w Szkole Y). Co dziesiątemu dziecku ze Szkoły X i co trzeciemu ze Szkoły Y najczęściej problemy sprawiały prace domowe z języka polskiego. Jest to zapewne odzwierciedleniem zrozumienia treści tego przedmiotu.

Ze wszystkich analizowanych przedmiotów większy odsetek badanych uczniów ze Szkoły X (o wyższym wyniku sprawdzianu) niż uczniów ze Szkoły Y uważał, że lekcje są interesujące i rozumieją tłumaczenia nauczyciela na lekcjach. Dotyczyło to zwłaszcza języka polskiego i matematyki.

Na Rysunku 5. przedstawiono, jaki procent uczniów wskazał lekcje z poszczególnych przedmiotów, które były najczęściej interesujące, na których najczęściej pracowano w grupach, rozumiano tłumaczenia nauczyciela i z którymi uczniowie mieli najczęściej problemy z pracami domowymi.

- 1 – Najczęściej interesujące są dla mnie lekcje
 2 – Najczęściej pracujemy w grupach
 3 – Najczęściej rozumiem, co tłumaczy nauczyciel na lekcjach
 4 – Najczęściej problemy sprawiają mi prace domowe

Rysunek 5. Procent wskazań wybranych aspektów lekcji

Można zauważyć prosty związek między zainteresowaniem uczniów lekcjami i rozumieniem tego, co tłumaczyli nauczyciele na lekcjach przedmiotów objętych sprawdzianem a wynikami sprawdzianu (zależność dodatnia).

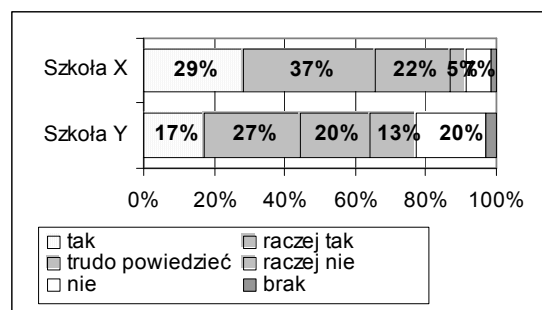
Liczba ocen śródrocznych co najmniej dobrych z przedmiotów objętych sprawdzianem przypadająca na jednego ucznia była porównywalna w badanych szkołach. W Szkole X wynosiła 2,34, a w Szkole Y – 2,27. Powyższa zależność może wskazywać w Szkole Y na zbyt niskie wymagania edukacyjne stawiane uczniom w wewnątrzszkolnym systemie oceniania lub przywiązywanie zbyt dużej wagi do funkcji motywacyjnej oceny. Oceny śródroczne były znacznie wyższe od wyników sprawdzianu.

Szóstoklasistom ze Szkoły X uczenie się sprawiało większą przyjemność (o 21,2% więcej odpowiedzi „Tak” i „Raczej tak”) w porównaniu do ich rówieśników ze Szkoły Y. Wartość wskaźnika akceptacji tego stwierdzenia była wyżej zadowolająca (3,8) w Szkole X i zadowolająca

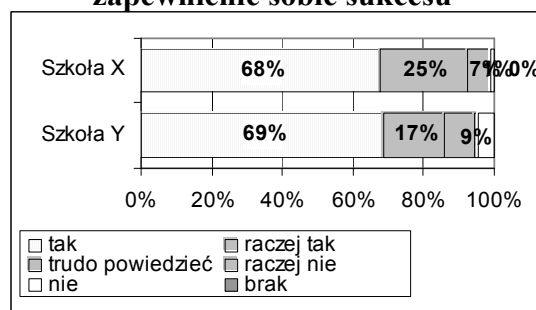
(3,1) w Szkole Y. Innego zdania (suma odpowiedzi „Nie” i „Raczej nie”) było 12% uczniów ze Szkoły X i 23% ze Szkoły Y. Co czwarta osoba w obu szkołach nie miała zdania w tej kwestii.

Na Rysunku 6. przedstawiono rozkłady odpowiedzi uczniów na stwierdzenia dotyczące motywacji do uczenia się.

„Uczenie się sprawia mi przyjemność”

„Uczę się, bo jest to sposób na zapewnienie sobie sukcesu”

Rysunek 6. Rozkłady odpowiedzi na stwierdzenia dotyczące motywacji do uczenia się

Większość przebadanych osób (ponad 92% w Szkole X i ponad 85% w Szkole Y) uczyła się w celu zapewnienia sobie sukcesu w przyszłości. Wartość wskaźnika akceptacji tego stwierdzenia była bardzo wysoka (4,6) w Szkole X i wysoka (4,4) w Szkole Y. Jednomyślni w tej kwestii byli wszyscy (100%) uczniowie z klasy E, która uzyskała najwyższy wynik ze sprawdzianu.

Zdecydowana większość pytaných uczniów ze Szkoły X (94,6%) zaznaczyła, że czyta lektury. Uczyniło tak m.in. 100% uczniów z klasy B, najmniej z klasy C – 87,5%. 72,3% ankietowanych stwierdziło, że czyta inne książki niż lektury, najwięcej z klasy E – 83,3%, najmniej z klasy B – 63%. Czytanie lektur szkolnych w Szkole Y zadeklarowało 82,9% uczniów (o 11,7% mniej niż w Szkole X). Najczęściej czytali je uczniowie z klasy C – 95,5% (najwyższy wynik w szkole), najrzadziej z klasy B – 73,9%. Czytanie innych książek niż lektury szkolne było o 35,2% mniej popularne wśród uczniów ze Szkoły Y w porównaniu z deklaracjami uczniów ze Szkoły X. Najmniej ankietowanych zaznaczyło odpowiedź twierdzącą w klasie B – 21,7%.

Badani najczęściej zauważali, że ich zdolności pomagają im w zdobywaniu wiedzy z języka polskiego (po około 53%). Jedna trzecia szóstoklasistów z obu szkół wyraziła podobną opinię o zdolnościach matematycznych. Uczniowie ze Szkoły X byli bardziej krytyczni wobec siebie, rzadziej niż ich rówieśnicy uczęszczający do Szkoły Y zauważali u siebie zdolności do historii (o 7,6%) i przyrody (o 11,4%).

Zdecydowanie więcej uczniów ze Szkoły X niż ze Szkoły Y brało udział w konkursach ogólnopolskich i wojewódzkich. Uczniowie ze szkoły Y uczestniczyli głównie w konkursach szkolnych i gminnych. Udział uczniów ze Szkoły X w konkursach, zwłaszcza w tych o szerszym zasięgu, może świadczyć o tym, że byli oni skutecznie zachęceni przez nauczycieli. Może to sprzyjać opanowaniu umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych, a tym samym przyczyniać się do lepszych wyników sprawdzianu. Dyrektor Szkoły X stwierdził, że *liczny udział uczniów w konkursach przedmiotowych uodparnia na stres, przyczynia się do zdobywania nowych doświadczeń i umiejętności.*

Uwagi i wrażenia uczniów ze sprawdzianu

Zdaniem 30,7% ankietowanych ze Szkoły X i 38,6% ze Szkoły Y sprawdzian był trudny (suma odpowiedzi „Tak” i „Raczej tak”). Opinię taką wyraziło 45% uczniów ze Szkoły X z klas B i C o najniższych wynikach sprawdzianu. Żaden uczeń nie wyraził takiej opinii z klasy E. W klasie C ze Szkoły Y ponad połowa uczniów uznała, że sprawdzian był trudny.

Czas pisania sprawdzianu był wystarczający dla większości ankietowanych. Taką opinię wyraziło ponad 73% uczniów ze Szkoły X i ponad 68% ze Szkoły Y (suma odpowiedzi „Tak” i „Raczej tak”). Wartości wskaźnika akceptacji tego stwierdzenia były w obu szkołach wyżej zadowolające (4,0 i 3,8). W klasach B i C w Szkole Y i klasach C i D w Szkole X niemal co czwartemu szóstoklasiście zabrakło czasu na napisanie sprawdzianu, a w klasie E ze Szkoły X żaden uczeń nie sygnalizował takiego problemu.

Na końcu ankiety zamieszczono pytanie otwarte dotyczące wrażeń uczniów ze sprawdzianu. Najczęściej przekazywano uwagi o emocjach, samopoczuciu, czasie pisania sprawdzianu i stopniu jego trudności.

Wszyscy uczniowie z Szkoły X, zarówno z grupy N jak i W, przekazali w swoich ankietach bardzo dużo uwag dotyczących przebiegu sprawdzianu. Wrażenia szóstoklasistów ze Szkoły X dotyczyły najczęściej poziomu jego trudności. Uwagi takie przekazali również uczniowie osiągający wysokie wyniki: *Sprawdzian był dość trudny, miałem problemy, ale udało mi się* (wynik 36 pkt.); *Był trudny, ale cieszę się, że mam już to za sobą. Ale był interesujący i myślę, że poszło mi dobrze i było bardzo mało czasu* (wynik 38 pkt.); *Cieszę się, że nie było dużo matematyki, ale wydawał mi się trudny i jestem zawiedziona jego napisaniem. Utrudniały mi pracę np. gramy i kg w zadaniach.* (wynik 27 pkt.); *Sprawdzian był łatwy i nie sprawił mi zbyt wielu kłopotów. Byłam na niego dobrze przygotowana* (wynik 36 pkt).

Zauważono, że uczniowie ze Szkoły Y znacznie rzadziej (tylko połowa uczniów z grupy N) przekazywali wrażenia ze sprawdzianu. Częściej były one negatywne. Na przykład w ankietach uczniów klasy B (56,5% niechętnie chodziło do szkoły) odnotowano m.in.: *Sprawdzian był trudny, okropny!* (wynik 23 pkt.); *Sprawdzian był trudny, okropnie trudny.* (wynik 27 pkt.); *Na tym sprawdzianie czułem strach, niepokój* (wynik 5 pkt.); *Był bardzo trudny* (wynik 16 pkt).

Pisano także o czasie trwania sprawdzianu i stresie odczuwanym przez uczniów: *Bardzo się bałem, że zabraknie mi czasu* (wynik 11 pkt.); *Czas był wystarczający. Nie denerwowałem się* (wynik 35 pkt.); *Na początku miałam tremę, ale później było w porządku* (wynik 37 pkt.); *Przed testem i w trakcie pisania miałam tremę i bardzo bałam się, że nie zrobię wszystkiego w 60 minut* (wynik 11 pkt.); *Bardzo się bałem i przed i w trakcie i na końcu testu* (wynik 17 pkt).

Niektóre dzieci przekazały informacje dotyczące przygotowania się do sprawdzianu: *W ciągu tygodnia wszyscy zaczęli mówić tylko o testach, wszyscy zaczęli się przygotowywać, a ja nie. Dopiero zdałem sobie sprawę 3 kwietnia wieczorem i zacząłem się trochę przygotowywać* (wynik 38 pkt.); *Przygotowywałam się dość długo i myślę, że będę zadowolona z jego wyniku* (wynik 36 pkt.); *Byłem zdenerwowany jak mi „pójdzie”. Czuję się jednak dosyć pewnie, ponieważ nauczyciele robili nam co tydzień małe testy próbne z języka polskiego i z matematyki* (wynik 16 pkt.); *Na początku pisania ogarnął mnie stres, ale wiedziałem, że na różnych przedmiotach, język polski, matematyka i inne ćwiczyliśmy* (wynik 37 pkt).

Zdarzały się też spostrzeżenia: *Nie było czego się bać. Wystarczyło uważnie czytać polecenia i teksty* (wynik 38 pkt.); *Test nie był aż taki trudny, po prostu trzeba było przeczytać tekst i rozumieć polecenia* (wynik 37 pkt). Uczniowie, którzy raczej chętnie chodzili do szkoły, albo nie mieli na ten temat zdania częściej opisywali wrażenia pozytywne: *Fajnie mi się pisało, ale sprawdzian był trudny i było mało czasu.* (wynik 30 pkt.); *Przed sprawdzianem bardzo się bałem ale dobrze mi poszło.* (wynik 38 pkt.); *Sprawdzian nie był trudny, czasu było dużo, zostałem zapoznany z instrukcją, sprawdzian przebiegał mi miło.* (wynik 39 pkt.); *Fajnie mi się pisało sprawdzian. Nie był trudny!!!* (wynik 22 pkt.); *Było łatwo, nie miałem tremy* (wynik 19 pkt).

Wnioski z analizy porównawczej Szkoły X i Szkoły Y

- Uczniowie ze Szkoły X chętniej chodzili do szkoły w porównaniu z ich rówieśnikami ze Szkoły Y i mieli w szkole większe poczucie bezpieczeństwa. Relacje pomiędzy rówieśnikami w klasie

oraz z wychowawcą układały się w obu szkołach bardzo dobrze. W Szkole X atmosfera pracy bardziej sprzyjała osiągnięciu lepszych wyników.

- Można zauważyć zależność przyczynowo-skutkową między zainteresowaniem uczniów lekcjami z przedmiotów objętych sprawdzianem, zrozumieniem wyjaśnień nauczycieli, łatwością radzenia sobie z odrabianiem prac domowych a wynikami sprawdzianu. W obu szkołach wystąpiło duże zróżnicowanie rozkładu odpowiedzi dotyczących wymienionych stwierdzeń. W klasach, w których lekcje były dla uczniów interesujące, często więcej uczniów rozumiało, co mówili nauczyciele i mniej z nich miało problemy z pracami domowymi.
- Można zauważyć związek między zainteresowaniem uczniów lekcjami z przedmiotów objętych sprawdzianem, stosowaniem na lekcjach metody pracy w grupach a wynikami sprawdzianu (zależność dodatnia). Zatem można sądzić, że częstsze stosowanie aktywizujących metod nauczania ma dodatni wpływ na wyniki sprawdzianu.
- W Szkole X około 12% więcej uczniów deklaruowało czytanie lektur szkolnych. Zaobserwowano prosty związek między czytaniem książek a rezultatami sprawdzianu. Uczniowie ze szkoły, w której były wyższe wyniki sprawdzianu, o 35% częściej wskazywali czytanie innych książek niż lektury. Można przypuszczać, że czytanie lektur szkolnych i innych książek przez dzieci ze Szkoły X sprzyjało wyższemu wynikowi sprawdzianu.
- Uczniowie obu szkół w porównywalnym stopniu zauważali u siebie zdolności do zdobywania wiedzy z zakresu języka polskiego i matematyki. Uczniowie ze szkoły o niższym wyniku częściej zauważali u siebie zdolności do historii i przyrody. Prawie 90% uważało, że uczy się, bo jest to sposób na zapewnienie sobie sukcesu.
- W Szkole X częściej zachęcano uczniów do udziału w konkursach, zwłaszcza o zasięgu ogólnopolskim i wojewódzkim. Może to sprzyjać motywowaniu uczniów do zdobywania dodatkowych wiadomości i umiejętności oraz opanowaniu umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych, a tym samym przyczyniać się do lepszych wyników sprawdzianu.
- Co piąty szóstoklasista uznał czas pisania sprawdzianu za niewystarczający. Być może zbyt rzadko rozwijano umiejętność organizowania pracy w ściśle wyznaczonym czasie.

Analiza porównawcza dwóch szkół pozwala stwierdzić, że na duże zróżnicowanie wyników sprawdzianu obu szkół miały wpływ zmienne z obszaru dotyczącego cech indywidualnych uczniów i ich środowiska życia. Jednak dane z badania pokazały także zróżnicowane odpowiedzi uczniów dotyczące organizacji i przebiegu procesu kształcenia. Warto, by stały się one przedmiotem refleksji nauczycieli w porównywanych szkołach.

Literatura

E. Babbie: *Badania społeczne w praktyce*, PWN, Warszawa 2005

J. Brzeziński: *Metodologia badań psychologicznych*, PWN, Warszawa 1999

K. Konarzewski: *Jak uprawiać badania oświatowe. Metodologia praktyczna*, WSiP, Warszawa 2000

B. Niemierko: *Perspektywy badań psychologicznych, dydaktycznych, socjologicznych wspomagających system egzaminowania zewnętrznego*, Biuletyn Badawczy 1/2004, Pracownia Ewaluacji CKE, Warszawa 2004

P. Śleszyński: *Ekonomiczne uwarunkowania wyników sprawdzianu szóstoklasistów i egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonych w latach 2002-2004*, Biuletyn Badawczy 2/2004, Pracownia Ewaluacji CKE, Warszawa 2004

* Materiał zamieszczony w książce pod redakcją Bolesława Niemierki i Marii Krystyny Szmigel: „Uczenie się i egzamin w oczach uczniów”, wydanej przez Polskie Towarzystwo Diagnostyki Edukacyjnej, 2007 r.